

17 FEBRUARI 2017

DEONTOLOGISCHE CODE VAN DE SOCIAAL TOLK

In deze code worden de vijf deontologische principes apart besproken. Met praktische richtlijnen wordt telkens duidelijk gemaakt hoe de sociaal tolk zou moeten handelen tijdens de prestaties:

- sociaal tolken in het algemeen (tolken ter plaatse, afstandstolken en groepstolken)
- tolken ter plaatse in triade-opstelling.
- groepstolken (tolken zowel bij groepsgesprekken als bij vormingen voor één- of meertalige groepen)

DISCRETIE : De tolk springt steeds discreet om met alle informatie die hij tijdens het tolkgesprek of in het kader van zijn opdracht verwerft.

De tolk:

- is in elk geval, ongeacht waar hij tolkt en voor welke partijen, gebonden door discretieplicht.
- heeft geen zwijgrecht in het geval van discretieplicht, d.w.z. wanneer hij voor een rechtbank, onderzoeksrechter of parlementaire onderzoekscommissie moet getuigen, moet hij spreken.
- is, naast discretieplicht, ook gebonden aan het beroepsgeheim wanneer de dienst- of hulpverlener voor wie hij tolkt door het beroepsgeheim gebonden is.
- kan niet vervolgd worden wegens schending van het beroepsgeheim wanneer hij voor een rechtbank, onderzoeksrechter of parlementaire onderzoekscommissie getuigt. Toch blijft de tolk in het geval van beroepsgeheim zijn zwijgrecht behouden. Hij is, met andere woorden, verplicht om te verschijnen, maar niet om de vertrouwelijke informatie mee te delen.
- maakt een belangenafweging tussen het beroepsgeheim en de plicht om hulp te bieden wanneer een persoon in groot gevaar verkeert. Hij kan overleggen met de dienst- of hulpverlener of met een deskundige. Enkel wanneer de tolk geen andere uitweg ziet om de persoon te beschermen, mag hij het aan de procureur des Konings melden.
- geeft geen informatie vrij over de identiteit en het privéleven van de anderstalige wanneer hij communiceert met de tolkdienst. Hij maakt enkel de informatie bekend (over het verloop van een opdracht) die de tolkdienst nodig heeft om zijn controle- en coördinatietaken uit te voeren.
- respecteert de plicht om discreet met alle informatie om te springen zijn hele leven lang.

NEUTRALITEIT :De tolk stelt zich steeds volkomen neutraal (onpartijdig) en objectief op, zowel vóór, tijdens als na de opdracht.

De tolk:

- brengt de partijen onmiddellijk op de hoogte van elke professionele (met uitzondering van de band sociaal tolk-anderstalige) of persoonlijke band tussen de tolk en (een van) de partijen.

- behandelt alle partijen met respect, ongeacht nationaliteit, geslacht, taal, etniciteit, cultuur, leeftijd, politieke overtuigingen, seksuele oriëntatie, etc.
- tolkt in de ik-vorm (1ste persoon) om de communicatie tussen de partijen te bevorderen en wijst de partijen erop dat zij elkaar rechtstreeks kunnen aanspreken.
- verstrekt geen andere informatie dan het tolken van de boodschap, noch op eigen initiatief, noch op vraag van een van de partijen.
- uit geen persoonlijke opinies, voorkeuren, interpretaties of gevoelens, zelfs niet op non-verbale wijze.
- blijft altijd de tolk en neemt dus op geen enkel moment deel aan de gesprekken.
- houdt zich aan de tolkopdracht en is niet behulpzaam bij andere taken. De tolk vult daarom bijvoorbeeld geen documenten in voor (een van) de partijen.
- blijft tijdens het gesprek bij voorkeur niet alleen achter met een van de partijen.
- vermijdt onderonsjes met de partijen vóór, tijdens en na het tolkgesprek door onder meer apart te wachten vóór de opdracht en na de opdracht dadelijk afscheid te nemen van de partijen.
- blijft tijdens een eventueel voorgesprek met de hulp- of dienstverlener neutraal door enkel te spreken over de feitelijke context, tolk technische afspraken en te verwachten extreem gedrag.
- maakt geen misbruik van zijn positie en vraagt of aanvaardt geen giften of tegenprestaties van de partijen.
- staakt de opdracht zodra zijn neutraliteit niet kan worden gegarandeerd. Bijvoorbeeld bij een gewetensconflict, belangenvermenging, bedreiging, etc. De tolk meldt dit onmiddellijk aan de partijen en de tolkdienst.
- positioneert zich neutraal in een triade-opstelling.
- positioneert zich zodanig dat hij goed hoorbaar is voor de anderstaligen en oogcontact kan maken met de hulp- of dienstverlener.
- neemt afstand van de groep wanneer er binnen de taalgroep(en) onderling wordt overlegd.

VOLLEDIGHEID : De tolk heeft de plicht alles wat door de partijen wordt gezegd volledig en getrouw te tolken zonder iets toe te voegen, weg te laten of te wijzigen.

De tolk:

- gebruikt hetzelfde register en dezelfde intonatie als de spreker.
- tolkt beledigende of choquerende boodschappen en scheldwoorden.
- tolkt boodschappen die tot de tolk zelf zijn gericht.
- tolkt onwaarheden of fouten net zoals hij ze gehoord heeft.
- vraagt om verduidelijking of herhaling wanneer iets onduidelijk is.

- tolkt enkel voor de personen die zijn introductie hebben gehoord. Als een van de partijen een telefoongesprek met derden voert of een gesprek aangaat met iemand die plots de ruimte binnenkomt, wordt dit niet getolkt. Wanneer een nieuwe persoon zich aanmeldt, vraagt de tolk of ook die persoon zal deelnemen aan het gesprek. Als dat zo is, herhaalt de tolk zijn introductie.
- tolkt geen onderlinge gesprekken binnen de taalgroep wanneer hij tolkt vóór een groep, bijvoorbeeld bij vormingen voor meertalige groepen. Hij tolkt in dit geval dus enkel wat voor de publieke ruimte is bestemd.
- tolkt ook onderlinge gesprekken wanneer hij tolkt ín een groep zoals bijvoorbeeld een praatgroep of een bewonersvergadering.

TRANSPARANTIE : De tolk heeft de plicht de partijen inzicht te verlenen in alles wat hij doet of zegt. Zo zal de tolk het altijd melden wanneer hij afwijkt van wat de partijen zeggen om te reageren op een rechtstreekse vraag, te verwijzen naar de deontologie of om verduidelijking te vragen.

De tolk :

- verwijst naar zichzelf in de derde persoon als ‘de tolk’ om verwarring te vermijden.
- geeft de partijen feedback wanneer onderonsjes niet vermeden konden worden.
- brengt de partijen op de hoogte wanneer hij om verduidelijking vraagt.
- meldt moeilijkheden met dialecten, vaktermen, scheldwoorden, etc.
- meldt onmiddellijk aan de partijen dat de anderstalige een andere taal of variant spreekt dan de taal of variant waarvoor de tolk werd aangevraagd. De tolk brengt ook de tolkdienst op de hoogte.
- brengt de partijen op de hoogte wanneer hij een tolkopdracht staakt of onderbreekt.

PROFESSIONELE HOUDING : De tolk gedraagt zich altijd professioneel en behandelt de partijen met respect. De tolk brengt de partijen op de hoogte van zijn rol als tolk en is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de prestatie.

De tolk:

- aanvaardt enkel opdrachten waarvoor hij over de vereiste kwaliteiten beschikt.
- bereidt elke opdracht deskundig voor, op basis van eigen opzoeken of de informatie die aan de tolk werd bezorgd.
- respecteert het recht van de partijen om hem te weigeren als tolk.
- tolkt enkel in de talen waarvoor hij gecertificeerd is, tenzij na overleg met de tolkdienst.
- introduceert zich bij aanvang van het gesprek als tolk aan de partijen en legt kort de belangrijkste deontologische principes uit:
  1. Ik ben de tolk Nederlands –Taal X.

2. Ik heb de plicht alles te tolken wat hier wordt gezegd.
  3. Ik heb discretieplicht.
  4. Ik ben onpartijdig.
  5. Jullie kunnen elkaar rechtstreeks aanspreken.
- start steeds met de introductie, ook wanneer de tolk herhaaldelijk bij dezelfde hulp- of dienstverlener of dezelfde anderstalige tolkt.
  - laat documenten mondeling toelichten zodat de boodschap kan worden getolkt.
  - erkent en verbetert fouten in de vertolking zo snel mogelijk.
  - zal zijn persoonlijke gegevens, met uitzondering van eventueel zijn voornaam, niet delen met de partijen.
  - uit geen kritiek op andere tolken of de tolkdienst in aanwezigheid van de partijen vóór, tijdens of na een opdracht.
  - staakt de opdracht zodra de kwaliteit van zijn prestatie niet kan worden gegarandeerd. Bijvoorbeeld bij lastige of complexe situaties of het niet beheersen van vakterminologie of de techniek simultaan tolken. De tolk meldt dit onmiddellijk aan de partijen en de tolkdienst.
  - licht de tolkdienst in wanneer een van de partijen het hem onmogelijk maakt om de deontologische code te respecteren.
  - verbindt zich ertoe zijn kennis en deskundigheid continu te onderhouden.
  - respecteert de werkafspraken met de tolkdienst.
  - introduceert zich bij aanvang van het gesprek als tolk aan de partijen en legt kort de belangrijkste deontologische principes uit of laat de dienst- of hulpverlener de groep(en) informeren over de opdracht van de tolk en tolkt dit.